

คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nations Human Rights Council)
สมัยประชุมสามัญที่ 36
ระหว่างวันที่ 11 ถึง 29 กันยายน พ.ศ. 2560

การแถลงด้วยวาจาโดยคณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists หรือ ICJ) ใน Interactive Dialogue แก่คณะทำงานของสหประชาชาติว่าด้วยการบังคับให้บุคคลสูญหายหรือโดย
ไม่สมัครใจ (item ที่ 3)

การบัญญัติให้การบังคับสูญหายเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาในภูมิภาคเอเชีย

11 กันยายน พ.ศ. 2560

เรียน ท่านประธาน

ICJ ขอเน้นย้ำข้อเสนอแนะของคณะทำงาน ฯ ว่ารัฐควรจะบัญญัติให้การบังคับให้บุคคลสูญหายทั้งปวงเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา ซึ่งรวมไปถึงการบังคับให้ผู้ที่เดินทางโยกย้ายถิ่นฐานสูญหาย และบัญญัติให้มีบทลงโทษที่เหมาะสมโดยพิจารณาถึงความร้ายแรงของการกระทำผิด

เช่นที่ได้กล่าวถึงในสิ่งพิมพ์ของ ICJ เรื่อง “ไม่มีอีกแล้ว ‘คนหาย’: การบัญญัติให้การบังคับสูญหายเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาในเอเชียใต้” (No more ‘missing persons’: the criminalization of enforced disappearance in South Asia) แม้ว่าจะเป็นภูมิภาคที่มีรายงานตัวเลขของบุคคลที่ถูกบังคับให้สูญหายเป็นลำดับต้น ๆ ของโลก การบังคับให้บุคคลสูญหายก็ยังไม่เป็นความผิดทางอาญาที่ชัดเจนในประเทศใด ๆ เลยในเอเชียใต้

สิ่งนี้คืออุปสรรคที่สำคัญมากในการประกันความยุติธรรมกรณีของการบังคับให้บุคคลสูญหาย

ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากการปราศจากกฎหมายภายในประเทศที่กำหนดให้การบังคับให้บุคคลสูญหายเป็นความผิดในกฎหมายอาญา ICJ ขอเน้นให้เห็นถึงความล้มเหลวของเจ้าหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนอย่างมีประสิทธิภาพในกรณีที่มีการกล่าวหาว่ามีการบังคับให้บุคคลสูญหายในกรณีที่เป็นที่รู้จักกันดี เช่น กรณีของนายสมบัด สมพอน ในประเทศสปป.ลาว กรณีของนายสมชาย นีละไพจิตร และนายพอลเจี “บิลลี” รักจงเจริญ ในประเทศไทย

เมื่อไม่มีกรอบของกฎหมายภายในประเทศที่ชัดเจนที่กำหนดให้การบังคับให้บุคคลสูญหายเป็นความผิดทางอาญาโดยเฉพาะเจาะจง บ่อยครั้งที่เจ้าหน้าที่ของรัฐพิจารณาว่าการคุมขังในที่ที่ไม่ได้รับการรับรองให้เป็นที่คุมขังโดยหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเป็นกรณี “คนหาย”

และแม้การรับแจ้งความเพื่อดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้บังคับให้บุคคลสูญหายจะเกิดขึ้นได้ยาก แต่เมื่อมีการดำเนินคดีเหล่านี้แล้ว การอธิบายคำฟ้องขอดำเนินคดีกลับถูกจำกัดให้อธิบายลักษณะความผิดว่าเป็นการ “ลักพาตัว” “การจับกุมตัวเรียกค่าไถ่” หรือ “กักขังหน่วงเหนี่ยวโดยผิดกฎหมาย” เท่านั้น

ข้อหาเหล่านี้ล้วนมิได้สะท้อนถึงความร้ายแรงหรือความซับซ้อนของการบังคับให้บุคคลสูญหาย อีกทั้งการกำหนดโทษยังไม่มีเหมาะสมกับความร้ายแรงของความผิด

นอกจากนี้ข้อหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นยังไม่รับรองสถานะความเป็นผู้เสียหายของครอบครัวหรือญาติของผู้ถูกบังคับให้สูญหาย รวมถึงผู้อื่นที่ได้รับความเสียหายอันเป็นผลมาจากการบังคับให้บุคคลสูญหายตามมาตรฐานที่กฎหมายระหว่างประเทศกำหนด

สุดท้ายนี้ ICJ มีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่มีการศึกษาเรื่องผู้ที่เดินทางโยกย้ายถิ่นฐานโดยคณะทำงานฯ ICJ ขอแจ้งว่า ICJ ได้มีสิ่งพิมพ์ เรื่อง *หลักของบทบาทของผู้พิพากษาและทนายความในกรณีที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัยและผู้เดินทางโยกย้ายถิ่นฐาน* ซึ่งเพิ่งถูกตีพิมพ์ในปีนี้ และมีมาตรการการป้องกันที่สำคัญที่จะช่วยป้องกันมิให้มีการบังคับให้บุคคลสูญหายในกรณีที่กำลังมานี้

ขอขอบพระคุณ